

Recenzja pracy doktorskiej mgr Gabriela Bobuli

pt. „Zmienność budowy somatycznej i sprawności motorycznej studentów w badaniach ciągłych”

Przedłożona do recenzji praca dotyczy oceny szeroko rozumianego rozwoju fizycznego i motorycznego. Jej głównym celem jest określenie zmian w budowie somatycznej i sprawności motorycznej młodzieży akademickiej – zgodnie z zapisem w pracy – na podstawie badań ciągłych (5-letnich). Odnosząc się na samym wstępie do tak sformułowanego głównego celu pracy, a także samego tytułu dysertacji, pragnę zauważyć, że w mojej opinii stwierdzenie, że zmienność badana była w badaniach ciągłych, nie jest do końca precyzyjne. Otóż badania ciągłe kojarzą się najczęściej z wielokrotnie powtarzanymi w ściśle określonych odstępach czasowych według tej samej metodologii pomiarami. Tutaj mamy na tej samej grupie w ten sam sposób przeprowadzone badania tylko dwukrotnie. Nie zmienia to faktu, że zebrany materiał jest niezmiernie cenny, o czym najlepiej może świadczyć fakt, iż brak na próżno można przeszukiwać bazy danych w celu znalezienia rezultatów podobnych badań. Z racji obowiązków recenzenta do dokonywania krytycznej oceny nie mogę jednak tej uwagi nie poczynić. Uważam, że lepiej było pozostawić sam zapis „na przestrzeni pięciu lat” lub pozostać przy terminie badania ciągłe, ale realizując ten sam zestaw pomiarów w odstępach rocznych na każdym roku studiów.

W tym miejscu, pozwolę sobie zauważyć, że Autor postawił sobie za cel rozpoznanie istotności zmian wartości średnich charakteryzujących poszczególne cechy somatyczne czy aspekty sprawności motorycznej, bez próby określenia siły i kierunku związków o charakterze przyczynowo-skutkowym odpowiadającymi za wspomniane wcześniej zmiany. Stwierdzam to z żalem i pewnym niedosytem, albowiem nader interesującym wydawać się może poznanie przyczyn stwierdzonej zmienności. Oczywiście zdaję sobie sprawę z faktu, że poszerzenie zakresu badań o choćby kwestionariusz dotyczący odżywiania, postaw wobec kultury fizycznej oraz pomiar aktywności fizycznej w znaczący sposób skomplikowałby całą procedurę, ale jednak dla potencjalnych korzyści poznawczych warto było ten trud podjąć. Mając jednocześnie nadzieję, że niniejsza dysertacja jest dla Doktoranta jedynie środkiem

realizacji celu, a nie celem samym w sobie. Tym samym być może moja sugestia zostanie uwzględniona w przyszłych badaniach.

Sformułowane na wstępie dwie uwagi krytyczne, nie zmieniają mojej generalnej oceny, że praca została poświęcona istotnemu problemowi badawczemu. Z jednej strony ma ona wymiar poznawczy. Nie trzeba tu przytaczać wszystkich argumentów stojących za koniecznością ciągłych pomiarów sprawności motorycznej poszczególnych populacji i pokoleń. Wymienić wystarczy jedynie trend sekularny, choroby cywilizacyjne czy zjawisko hipokinezji. Z drugiej strony praca ma także wymierną wartość praktyczną. Wszak analiza stanu faktycznego może i powinna być przyczynkiem do analizy jakości zajęć z wychowania fizycznego i ewentualnymi zmianami systemowymi w tym zakresie.

Należy równocześnie zauważyć, iż poruszana przez Doktoranta problematyka stanowiła już wcześniej przedmiot badań, jednakże ze względu na jej złożoność i zmienność oraz – być może przede wszystkim – problemy natury metodologicznej nie została do końca poznana i opisana. Tym samym warto zauważyć, że **podjęta w przedstawionej do recenzji dysertacji problematyka jest oryginalna, aktualna i ważna poznawczo.**

Ocena formalnej strony

Praca liczy 108 stron, w tym 22 ryciny, 27 tabele oraz spis piśmiennictwa liczący 155 pozycje. Układ pracy jest typowy. Praca została napisana starannie. Jej formatowanie nie budzi większych zastrzeżeń. Do drobnych zaliczyłbym podawanie niepotrzebnie zbyt wielu miejsc po przecinku dla danych liczbowych (do piątego miejsca po przecinku – np. tab. 19) czy brak jednego wiersza w tabeli nr 1 (brak danych dotyczących MWF). Jako błąd formalny traktuje także dwa elementy związane z graficzną prezentacją danych, tj (a) łączenie na wykresach punktów odpowiadających wartościom poszczególnych tych samych zmiennych w latach 2008 i 2013 (np. rysunek 12 i 13) tłumaczy zastosowanie modelu liniowej zmienności, choć tak naprawdę trudno sobie wyobrazić, żeby taka akurat była zmienność wszystkich porównywanych zmiennych na przestrzeni 5 lat (uwaga ta ma charakter także po części merytoryczny – wypowiedziana w tym miejscu nie zostanie powtórzona w kolejnej części recenzji), jednakże łączenie linią prostą punktów odpowiadających wartościom różnych parametrów (np. rysunek 2,3,4 i 5) budzi moje zastrzeżenia oraz (b) brak zaznaczania istotności na wykresach zestawiających wartości średnie poszczególnych parametrów (np. rysunek 16 i 17). Za błąd natury formalnej uznaję także nienajlepsze pod względem językowym streszczenie w języku obcym, w którym szczególnie tłumaczenie samego tytułu

dysertacji wymaga przemyślenia i poprawienia w przypadku składania pracy lub jej fragmentów do publikacji w języku angielskim.

Dokonując oceny pracy pod względem formalnym, stwierdzam, że generalnie nie budzi ona większych zastrzeżeń. Niemniej jednak Autorowi nie udało się uniknąć błędów, których wyeliminowanie pozwoli w opinii recenzenta przygotować lepszą wersję pracy do ewentualnej publikacji. Podsumowując pragnę zauważyć, że mimo stwierdzonych błędów i niedociągnięć, **dysertację po względem formalnym oceniam pozytywnie.**

Ocena merytoryczna

Przedstawiona do recenzji praca doktorska, jak wspomniałem wcześniej, poświęcona została charakterystyce zmian w budowie somatycznej i sprawności motorycznej młodzieży akademickiej w odstępie 5 lat. Należy w tym miejscu zauważyć, że podjęty problem nie został do tej pory w pełni poznany. Tym samym, na wstępie oceny pracy pod względem merytorycznym, pragnę zauważyć, że **praca spełnia podstawowy warunek ustawowy, czyli poruszane zagadnienia stanowią oryginalną problematykę badawczą.**

Przechodząc do oceny merytorycznej dysertacji, pozwolę sobie skupić się na słabszych stronach pracy, kwestiach wymagających wyjaśnienia czy dopowiedzenia oraz ewentualnych błędach merytorycznych, które mogą być poprawione na etapie przygotowywania publikacji. Nie mniej jednak wszystkie wypunktowane poniżej kwestie nie negują bezsprzecznych walorów pozytywnych rozprawy, do których zaliczam przede wszystkim uzyskanie wyników na tej samej próbie badanych po okresie 5 lat.

Uwagi krytyczne:

- zarówno wprowadzenie teoretyczne, jak i dyskusja są stosunkowo skromne, co nie stanowi zarzutu sensu stricto, lecz sugestie do klarownego wskazania w dalszej pracy naukowej podłoża teoretycznego;

- nie postawiono hipotez, a jedynie pytania badawcze; ponownie – tak jak poprzednia, tak i ta uwaga jest dyskusyjna, wszak nie ma jednego standardu w tym zakresie, w różnych koncepcjach metodologicznych prezentowane są odmienne podejścia; osobiście jednak uważam, że postawienie hipotez wprowadza do pracy badawczej ład i pomaga w opisie wyników i prowadzeniu dyskusji;

- sprawność motoryczna badana była poprawnie, ale w sposób tradycyjny; wydaje się że uzupełnienie pomiarów o testy sprawności funkcjonalnej (np. FMS) mogłoby wzbogacić przeprowadzone analizy;

- jako najpoważniejszy mankament rozprawy traktuję nie podjęcie próby opisu związków przyczynowo-skutkowych, które warunkowały badaną zmienność; w tym zakresie oparcie się o koncepcję modyfikatorów wg Cieślika bądź inną koncepcję z pewnością uczyniłoby prace jeszcze ciekawszą; frapuje mnie na przykład pytanie, jak aktywność fizyczna, nawyki żywieniowe czy postawa wobec kultury fizycznej wpływają na budowę somatyczną i sprawność motoryczną badanych studentów? Niestety na tak postawione pytanie nie znalazłem w pracy odpowiedzi;

- w pracy zabrakło mi krytycznej analizy opartej na biologicznej interpretacji współzależności ocenianych wskaźników somatycznych i rezultatów poszczególnych prób sprawności motorycznej (np. tab. 25. – czy jest sens analizować korelacje SRR i WUKD?);

- ostaną uwaga dotyczy wniosków, które mają charakter podsumowujący wyniki badań, nie stanowią natomiast próby uogólnienia; w tym miejscu zauważyć muszę, że być może nie do końca uprawnione, ale interesująca jest dygresja dotycząca zrewidowania i przekształcenia programów nauczania na wcześniejszych etapach.

Podsumowując stwierdzam, że mimo stwierdzonych mankamentów i niedoskonałości pracę należy ocenić wysoko ze względu na trud związany z uzyskaniem danych empirycznych na tej samej grupie w odstępie pięciu lat oraz zauważalne przemyślane uporządkowanie opisu uzyskanych efektów badań.

Konkluzja końcowa

Po wnikliwym zapoznaniu się z pracą doktorską mgra Gabriela Bobuli stwierdzam, że spełnia ona wymagania ustawowe i wnioskuję do Wysokiej Rady Wydziału Wychowania Fizycznego Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu o dopuszczenie wyżej wymienionego do dalszych etapów przewodu promocyjnego.

